

STORTINGET

Stortingstidende

Referat fra møter i Stortinget

Nr. 4 · 7. oktober
Sesjonen 2024–2025

Møte mandag den 7. oktober 2024 kl. 10

President: Masud Ghara khani

Dagsorden (nr. 4):

1. Finansministerens redegjørelse om regjeringens forslag til statsbudsjett og om nasjonalbudsjettet for 2025
2. Referat

Presidenten [10:00:08]: Representantene Sverre Myrli, Kirsti Bergstø, Lise Christoffersen, Lise Selnes, Mahmoud Farahmand, Jone Blikra, Bård Hoksrud og Linda Hofstad Helleland, som har vært permittert, har igjen tatt sete.

Følgende innkalte vararepresentanter tar nå sete:

For Finnmark: Terje Hansen

For Hordaland: Benjamin Jakobsen og Charlotte Spurkeland

For Møre og Romsdal: Vetle Wang Soleim

For Oppland: Aud Hove

For Oslo: Agnes Nærland Viljugrein, Cato Brunvand Ellingsen og Naomi Ichihara Røkkum

For Rogaland: Dagny Sunnanå Hausken og Emma Watne

For Vestfold: Henning Wold

For Østfold: Shakeel Rehman

Fra Arbeiderpartiets stortingsgruppe foreligger søknad om permisjon etter Stortingets forretningsorden § 5 annet punktum for representanten Bjørnar Skjæran fra og med 7. oktober og inntil videre.

Etter forslag fra presidenten ble enstemmig besluttet:

1. Denne søknad behandles straks og innvilges.
2. Vararepresentanten Karianne B. Bråtheninn kalles for å møte i permisjonstiden.

Presidenten [10:01:00]: Karianne B. Bråthen er til stede og vil ta sete.

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum overbrakte 2 kgl. proposisjoner:

- om statsbudsjettet for 2025 (Gul bok) (Prop. 1 S (2024–2025))
- om skatter og avgifter for budsjettåret 2025 (Prop. 1 LS (2024–2025))

Sak nr. 1 [10:01:42]

Finansministerens redegjørelse om regjeringens forslag til statsbudsjett og om nasjonalbudsjettet for 2025

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [10:02:21]: Vi som bor i Norge, skal være glade for at vi lever i et land

preget av fred og trygghet. Nyhetsbildet gir oss daglig en påminnelse om at det ikke er en selvfølge. Alle er ikke like heldige som oss. Freden og tryggheten må vi ta vare på. For regjeringen – for enhver norsk regjering – er det den aller viktigste oppgaven.

Regjeringen vet viktigheten av å ha et godt samarbeid med Stortinget. Til daglig møter vi hverandre til debatter og til forhandlinger – og uenigheter. Det er en kvalitet ved vårt demokrati. Men det er også en kvalitet ved vårt demokrati at vi finner sammen i saker når vi trenger det. Den fremste blant sånne saker er forsvaret av demokratiet vårt og folkestyret, sånn at vi klarer å stå sammen på tvers av skillelinjer og motsetninger. Denne arenaen forener oss.

I budsjettet for 2025 prioriterer regjeringen trygghet for folk, trygghet for landet og at vi skal utvikle hele Norge videre. Med dette budsjettet vil vi styrke fellesskapet i landet vårt. Hver og en av oss kan oppnå mye, men sammen, i fellesskap, kan vi oppnå mye mer. Kysten, bygdene, skogene og dalene er avhengige av sterke og dynamiske byer, og byene er tjent med at det er optimisme og familier som lever et godt liv i nord og sør, i øst og i vest.

Når jeg ser ut over denne salen, tenker jeg at stortings salen på mange måter også er et bilde på det samfunnet og fellesskapet vi er så heldige å leve i. For oss i Norge er det en selvfølge at Stortingets representanter er plassert etter det valgdistriktet de representerer, men det er ikke noen selvfølge. Faktisk er det ganske uvanlig. I svært mange land sitter parlamentarikerne sammen med sine partifeller. For oss i denne salen er det en påminnelse om at vi først og fremst representerer folkene der vi kommer fra, uavhengig av hvilket parti vi tilhører.

Hvor vi kommer fra i vårt vakre, langstrakte land, sier noe viktig om hva og hvem vi representerer, og hvilke saker vi er opptatt av. Akkurat som Stortinget består Norge av et mangfold av ulike mennesker fra ulike steder, med ulik bakgrunn og ulike meninger. I Norge, og på Stortinget, kan vi være uenig i sak, men vi lar ikke uenigheten utarte til konflikt, mistenkeliggjøring og kaos. I stort har vi tillit til at vi vil hverandre vel. Heller ikke dette er en selvfølge. I andre land kan vi se store, og noen ganger enorme, økonomiske forskjeller. Vi ser uro og konflikt og til dels ekstrem polarisering. Da vakler ofte tilliten til det politiske systemet og til samfunnets institusjoner. Dette har vi klart å unngå i Norge. Vi har et sterkt fellesskap og små forskjeller. Vi har også rikelige muligheter til å skape verdier, der en rimelig del blir pløyd tilbake til oss alle.

I perspektivmeldingen, som regjeringen la fram i begynnelsen av august, viser vi at vi har store oppgaver foran oss: Det er kamp om arbeidskraft. Det er store omsorgsoppgaver. Det er behov for omstilling med økte

spenninger i verden. Vi ser klima- og naturendringer. Det er fortsatt behov for god fordeling og nye grep for å sikre god fordeling i en tid med store endringer. Vi har med andre ord store oppgaver og mye som skal bli enda bedre her i Norge. Men utgangspunktet vårt er godt – svært godt.

Fra disse mennene var samlet på Eidsvoll, og fram til i dag har Norge utviklet seg på en måte vi knapt har kunnet drømme om. Vi har mye å takke tidligere generasjoner for. De la til rette for å lovfeste grunnleggende rettigheter og bidro til klok forvaltning av verdifulle naturressurser, sånn at det ikke bare er noen få, men vi alle som får vår del av våre felles naturrikdommer. Helt fra våre grunnlovsfedre satt sammen på Eidsvoll, og fram til i dag har vi i Norge klart å unngå at de økonomiske og geografiske forskjellene mellom folk blir altfor store. Små forskjeller er én viktig årsak til at vi i dag har et samfunn med høy tillit og lite konflikt. Det er dette som gir oss et virkelig godt utgangspunkt for å løse oppgavene vi i fellesskap må ta tak i. Vi står sammen når vi opplever tøffe tider, og i gode tider skal alle få glede av det.

Med regjeringens forslag til statsbudsjett for 2025 ønsker vi å videreutvikle det norske fellesskapet, sånn at vi også framover kan bevare tillit og tåle hverandres ulike syn og meninger fordi vi vil hverandre vel, og vi vil bygge fellesskapet til beste for alle landets innbyggere. Dette budsjettet legger til rette for verdiskaping, samtidig som verdiene fordeles sånn at de økonomiske forskjellene ikke blir for store. Om du er arbeidstaker i privat eller offentlig sektor, om du eier en stor eller liten bedrift – små forskjeller og tillit i samfunnet er en verdi vi alle nyter godt av. Det tjener oss som enkeltmennesker, og det er viktig for at næringslivet og samfunnets institusjoner skal fungere godt.

De siste årene har folk fått dårligere råd. De siste årene har vært sterkt preget av internasjonal uro. Ikke minst skyldes dette Russlands brutale angrepskrig mot Ukraina. Dette har skapt stor uro i internasjonal økonomi, og også her i Norge har dette truffet hardt. Folk har fått dårligere råd, bl.a. som følge av prisvekst og manglende reallønnsvekst. Regjeringen har i denne perioden måttet gjøre noen tøffe prioriteringer.

I den økonomiske politikken var vår største bekymring arbeidsledighet – at mange skulle miste jobben. Jobben er det som betyr mest for økonomien til de aller fleste av oss. Dette måtte vi gjøre alt vi kunne for å unngå. Regjeringen har derfor ført en politikk som sikrer at flest mulig fortsatt har hatt arbeid. Gjennom den krevende tiden har vi samtidig prøvd å sikre rettferdig sosial og geografisk fordeling, sånn at uro og kriser ikke fører til økte forskjeller. For å få det til har det vært viktig å styrke velferdsordninger, sånn at folk kan leve et godt liv, i hele Norge.

Trygg økonomisk styring har bidratt til at vi nå er ved et vendepunkt i økonomien. Arbeidstakere vil på nytt oppleve reallønnsvekst. Prisstigningen er på vei ned. Lønnsoppgjøret er godt. Inntektsskatten for dem med lave og middels inntekter reduseres. Velferden er styrket i så godt som alle livets faser. Veksten i økonomien vil ta seg opp neste år. En viktig grunn til at vi har kunnet styrke velferden, er at flere har kommet i jobb de siste tre årene. Det er et tegn på at norsk næringsliv går godt. Aktiviteten er høy, og arbeidsledigheten er lav. I Norge har vi dessuten et organisert arbeidsliv, som gjør at arbeidsfolk får sin del av verdiskapingen.

Jeg vil benytte anledningen til å takke dere i Stortinget som sammen med oss har tatt tydelige valg som har gjort hverdagen enklere for folk i en tøff tid for mange i landet vårt.

Budsjettet for 2025 legger til rette for at den gode utviklingen vi nå ser i økonomien, kan fortsette, med økt vekst framover. Regjeringen legger fram et ansvarlig budsjett. Målt som andel av verdien i Statens pensjonsfond utland, SPU, anslås fondsbruken å tilsvare 2,5 pst. Det er godt under forventet realavkastning.

Det som er viktigst for folk, må alltid være det viktigste for oss som representerer folk, oss politikere. I møte med internasjonal uro og høy prisvekst har regjeringen tatt grep for å bidra til økt trygghet rundt økonomien for det brede lag av befolkningen. Maksprisen i barnehagene er redusert. Tolv timer gratis SFO for de minste barna er innført. Ferjeprisene er halvert. Det er lavere skatt til pensjonister med lav pensjon. Vi har økt studiestøtten og økt stipendene i videregående opplæring, og barnestrygden er økt. I tillegg har vi økt en rekke fradrag for arbeidsfolk – for å nevne noen av tiltakene.

For Senterpartiet og Arbeiderpartiet i regjering har det vært uaktuelt å kutte i velferdstjenester. Tvert om: I vanskelige tider må vi styrke velferden og holde aktiviteten oppe. For oss har det vært uaktuelt å øke skattene på vanlige folks inntekter. Tvert om: I vanskelige tider er det de med sterkest rygg som må bidra litt mer. Det er den norske modellen. Det er Norge.

Vi kommer, som nevnt, ikke unna at det viktigste for vår økonomi er å ha en jobb å gå til. De fleste har det i dagens Norge. Aldri har flere gått på jobb hver dag i Norge enn nå. 145 000 flere har kommet i jobb de siste tre årene. Den registrerte arbeidsledigheten er på et lavt nivå sammenlignet med historiske tall. Mange sektorer opplever knapphet på arbeidskraft. Regjeringens uttalte mål er at flere skal komme i arbeid. Regjeringen setter i perspektivmeldingen et mål om at andelen sysselsatte skal øke fra 80,4 pst. i 2023 til 82 pst. i 2030. Det betyr at 150 000 flere skal i arbeid i 2030.

Mange som i dag ikke er i jobb, kan og vil gjerne jobbe. Det vil vi legge til rette for. Ingen må være i tvil om at

det norske fellesskapet stiller opp for dem som trenger det. De som av ulike grunner ikke kan jobbe, skal selvfølgelig ivaretas på en god måte, men ingen må heller være i tvil om at det skal lønne seg å stå opp om morgenen og gå på jobb. I et fellesskap som Norge er det rom for å tenke begge disse tankene samtidig. Vi må ta vare på dem som sliter, og vi må stille krav og sørge for at vi klarer å få flest mulig i arbeid.

Verdien av arbeid er så mye mer enn bare penger og materielle goder for den det gjelder. Arbeid gir mening i hverdagen. Det gir struktur på dagen. På jobben er du en del av et fellesskap, og du bidrar til det store fellesskapet. Arbeid bidrar til å redusere sosiale forskjeller. Det som er et gode for den enkelte av oss, er også et gode for oss alle. Det vil bidra til økt verdiskaping og bedre offentlige finanser og sikre mer bærekraftige velferdsordninger.

Regjeringen la tidligere i høst fram arbeidsmarkedsmeldingen med forslag til tiltak og virkemidler for å øke sysselsettingen og få færre på trygd. Ny opplæringslov trådte i kraft 1. august. Der erstattes retten til videregående opplæring med en rett til å fullføre med studie- eller yrkeskompetanse. Hensikten er å få flere i jobb. Regelverket for opptak til høyere utdanning er endret. Flere vil komme raskere i gang med høyere utdanning og raskere i jobb.

Arbeidsmarkedstiltak er viktig for å få folk i aktivitet og i jobb. Tiltakene rettes inn mot arbeidsledige og personer med nedsatt arbeidsevne. For å få fordrevne fra Ukraina og andre utsatte grupper raskere over i jobb ble bevilgningen til arbeidsmarkedstiltak økt fra i fjor til i år. Regjeringen vil foreslå en ytterligere økning neste år på 500 mill. kr. Det tilsvarer om lag 5 800 flere plasser enn i år. Regjeringen styrker tiltaket med varig tilrettelagt arbeid, VTA, som er tiltaksplasser hvor arbeidsoppgavene er tilrettelagt for uføre, med tilsvarende om lag 500 plasser. Det er fordi vi alle kan bidra med noe – uansett hva kan alle bidra med noe. Derfor er det så viktig at vi trapper opp satsingen på VTA-plasser videre.

Folketrygden er sikkerhetsnettet som gir økonomisk trygghet ved arbeidsløshet, sykdom, uførhet og alderdom. Men vi må jobbe for å få ned sykefraværet. Utgiftene til folketrygden øker kraftig. Mye av økningen skyldes økte utgifter til pensjon. Vi skal være glade for at flere lever lenger, det er bra. Samtidig er det bekymringsfullt at utgiftene til sykepenge og arbeidsavklaringspenge også øker. Langtidsfraværet bidrar mest til økningen i sykefraværet, men også det korte fraværet har økt.

Et samfunn med store økonomiske og geografiske forskjeller er et samfunn regjeringen ikke ønsker seg. Verken folk eller næringsliv er tjent med et samfunn der mistillit er mer dominerende enn tillit. For å hindre at de økonomiske ulikhetene blir for store, er skatte- og avgiftssystemet et sentralt virkemiddel. Med en klok inn-

retning på skatter og avgifter sikrer vi fortsatt gode rammebetingelser for folk og næringsliv, og vi legger til rette for vekst og verdiskaping i hele Norge.

Forslaget til skatte- og avgiftsopplegg for 2025 er tilpasset den økonomiske situasjonen og de langsiktige utfordringene som beskrives i perspektivmeldingen. Regjeringen fortsetter arbeidet med å gjøre skattesystemet mer omfordelende. Regjeringen foreslår netto lettelser i skatter og avgifter på til sammen 17,5 mrd. kr i dette budsjettet. Av dette utgjør avvikling av ekstra arbeidsgiveravgift fra 1. januar 2025 12 mrd. kr. Regjeringen foreslår å redusere merverdiavgiften på vann- og avløpstjenester fra 25 pst. til 15 pst. fra 1. mai 2025. Det koster 4 mrd. kr. Dette grepet er et målrettet grep for å få ned kostnadene til folk. Kostnadene vil i snitt gå ned med 8 pst. på grunn av dette grepet. Det vil redusere kostnadene til folk. Så får lokale politikere ta sine valg, men regjeringen har hvert fall gjort sitt for å redusere regningsbunken.

Det har vært et tydelig mål for Senterpartiet og Arbeiderpartiet å kutte inntektsskatten for folk med lav og middels inntekt. I fire budsjetter har vi målrettet tatt grep for å redusere forskjellene. En person med en vanlig lønn og standard fradrag får i dag 4 300 kr mindre skatt enn med reglene som gjaldt da regjeringen tiltrådte. Regjeringen foreslår nå nye netto skatte- og avgiftslettelser – utenom avviklingen av den ekstra arbeidsgiveravgiften – på om lag 5,5 mrd. kr påløpt. Netto inntektsskattelettelser vil med forslaget vi nå legger fram, summere seg til 10,5 mrd. kr i denne perioden, når vi holder utbytteskatt utenom.

Grensen for skattefri inntekt, den såkalte frikortgrensen, økes fra 70 000 kr til 100 000 kr. Grensen for å betale inntektsskatt økes til 200 000 kr. Det gjør det mer attraktivt for unge å jobbe, det gir dem bedre råd, og det er gode nyheter for folk med lave inntekter. For å gjøre det konkret: En person med 200 000 kr i lønn uten andre inntekter eller fradrag vil med dette grepet nå betale over 10 000 kr mindre i skatt enn med reglene som gjaldt under forrige regjering, med Erna Solberg og Sylvi Listhaug.

Lavere trygdeavgift på lønn, trygd og næringsinntekt kombinert med økt trinnskatt gir lettelser for lave og middels inntekter og noe økt skatt på høye inntekter. I tillegg foreslås lettelser i reisefradraget, og vi fjerner toårsregelen for pendlere som bor på brakke. Vi fjerner overprisede gebyrer i Brønnøysundregistrene og i Statens vegvesen. Vi fjerner det overprisede utleggsgebyret. Til nå har det vært sånn at hvis du har fått økonomiske problemer og staten skal kunne kreve inn penger fra deg, har staten tjent penger på det. Det fjerner vi. Det hjelper noen av dem som kanskje sliter aller mest økonomisk, og som har en trang økonomi. Grepene vi gjør

for å få ned gebyrene, hjelper også folk i bredt, det hjelper næringslivet, og vi får et bedre system når det er på et mer kostnadsriktig nivå – det blir ikke en skjult skatt.

Alle skal ha god tilgang til gode helsetjenester av høy kvalitet når de trenger det. Budsjettforslaget gir trygghet for god helsehjelp og bidrar til å redusere ventetidene i sykehusene, som vi vet har økt siden 2017. Regjeringen gjennomfører nå Ventetidsløftet og styrker sykehusøkonomien med 5,5 mrd. kr. Sykehusene får midler til å løse dagens utfordringer. Det legges til rette for vekst i pasientbehandlingen ut over den demografiske utviklingen. Det foreslås også økte bevilgninger til psykisk helse, til bedre samhandling og til Helse nord. I tillegg gir vi nye lån til tre nye sykehusprosjekter, i Kristiansand, i Bergen og i Stavanger. Regjeringens arbeid med å styrke allmennelegetjenesten har gitt resultater. Stadig flere får fastlege. Nå skal vi få til en markant nedgang i ventetidene i sykehusene.

Gode velferdstjenester i by og land er avgjørende for å gi folk trygghet i hverdagen. Kommunene yter mange av de viktigste velferdstjenestene, men også mange kommuner har opplevd krevende økonomiske tider. Regjeringen foreslår nå en vekst i kommunenes frie inntekter på 6,8 mrd. kr. Fra 2025 innfører vi også et nytt inntektssystem for kommunene. Hensikten med endringene er å legge til rette for at kommunene kan tilby mer likeverdige tjenester. Regjeringen ønsker at alle skal ha et godt skoletilbud, god og trygg eldreomsorg og gode helsetjenester, uavhengig av hvor du bor og hvor mye skatt innbyggerne i din kommune betaler. Kommunene er utrolig viktige for å ta vare på de eldste blant oss, og derfor er god kommuneøkonomi – som kan høres tungt ut – viktig for å ta vare på de eldste. Vi øker også investeringstilskuddet til heldøgns omsorgsplasser tilsvarende om lag 1 500 plasser, for å kunne bygge ut tilbudet videre.

Organisert kriminalitet er en trussel mot fellesskapet. Trusselen fra organisert kriminalitet har aldri før vært høyere i Europa, og svensk voldskriminalitet rykker nærmere, ifølge politiet. Denne trusselen kan og skal bekjempes, og nyrekrutteringen til kriminalitet skal forebygges. Myndighetenes innsats og koordinering på tvers av ulike sektorer er avgjørende i kampen mot de kriminelle som tjener store penger på sin destruktive virksomhet.

Hver enkelt av oss kan også bidra i kampen. Vi bør alle tenke gjennom om vår atferd bidrar til å finansiere eller indirekte godta kriminell virksomhet. Min klare oppfordring er: Ikke kjøp narkotika. Tenk gjennom hva ditt kjøp faktisk er med på å finansiere. I tillegg til å påføre enkeltmennesker ufattelige lidelser bidrar organiserte kriminelle til å undergrave de etablerte strukturene i samfunnet vårt. Hvis kriminaliteten blir for stor, kan

den true mye av tilliten, som er noe av den store styrken i mange lokalsamfunn. På sikt kan tung kriminalitet også bidra til å svekke deler av finansieringen av velferdsstaten.

Sammen må myndigheter, næringsliv, lokalsamfunn, familier og enkeltmennesker danne et forsvar – et forsvar som verner om verdiene og tryggheten i det norske fellesskapet. Sammen må vi vise at det er vårt fellesskap som er det sterkeste.

Vi i regjeringen vil møte denne trusselen mot det norske fellesskapet med kraftfulle virkemidler. Vi fortsetter å prioritere politiet og bekjempe alvorlig kriminalitet. Til sammen foreslår regjeringen å øke politiets budsjett med nærmere 2,5 mrd. kr i 2025. Det betyr mer synlig politi i gatene og mer ressurser til å bekjempe organisert kriminalitet. Regjeringen foreslår videre litt over 400 mill. kr til en tverrfaglig innsats i særlig utsatte områder for å forebygge og forhindre rekruttering til barne- og ungdomskriminalitet. Tiltakene inkluderer bl.a. etablering av hurtigspor for behandling av straffesaker i Oslo for unge under 18 år, fengselsplasser for mindreårige, beredskapsteam og andre skoletiltak i kommunene, tiltak i barnevernet, foreldrestøttende tiltak, regelverksutvikling og tilskudd til møteplasser for ungdom.

Narkotikasmugling utgjør en stor trussel mot både Norge og resten av Europa, og det bidrar til å drive fram kriminalitet i landet vårt. Regjeringen vil styrke kontrollen ved grensene, med flere tollere og bedre utstyr. Toll-etaten gis økt operativ bemanning til kontroll og etterretning og anskaffelse og fornying av kontrollutstyr.

Regjeringen prioriterer bekjempelse av økonomisk kriminalitet for å hindre de kriminelle nettverkene evne og mulighet til å få fotfeste, og for å motvirke en tilsvarende negativ utvikling som man erfarer i flere europeiske land. I 2025-budsjettet foreslår regjeringen derfor å øke innsatsen mot hvitvasking, skatteunndragelser og annen økonomisk kriminalitet. Et nytt tjenestested for Finanstilsynet vil styrke innsatsen mot de profesjonelle hjelperne til organiserte kriminelle. Denne nasjonale enheten skal se etter tilretteleggeren, den som kanskje sitter på det fine kontoret, bidrar til å hvitvaske penger og legger til rette for tung kriminell virksomhet.

I Norge skal alle skal følge den samme loven og de samme reglene, uansett hvor man befinner seg eller hvem man er. Når noen bryter loven, skal det få konsekvenser. Den som begår lovbrudd, skal få sin straff, og reaksjonen skal komme raskt.

Når vi tenker på naboland, tror jeg de fleste av oss tenker på dem som venner. Heldigvis er det i all hovedsak riktig. Uheldigvis er det nå bare delvis riktig. Vladimir Putin og hans aggressive regime i Russland er en viktig grunn til at vi nå må bruke store ressurser på å holde

Norge og befolkningen trygg, mot både dagens trusler og dem som kan komme. Forsikringspremien for landet vårt har økt dramatisk, og vi har ikke annet valg enn å investere i forsvar, beredskap og trygghet.

De siste årene har dere i Stortinget, sammen med oss i regjeringen, tatt mange valg for å bevare våre felles verdier og for å fremme trygghet, fred og solidaritet. Et samlet storting sluttet seg til regjeringens forslag til ny langtidsplan for Forsvaret tidligere i år. Regjeringen følger nå opp planen vi la, og vi foreslår en styrking på 15,5 mrd. kr, i tråd med de økonomiske rammene i langtidsplanen. I andre nasjonalforsamlinger er det ingen selvfølge at man finner løsninger sammen, at man legger uenigheter til side i viktige saker. Vi skal være takknemlige for at vi i Norge klarer å finne gode løsninger sammen.

Norge har allerede i år nådd NATOs 2-prosentmål. Vi anslår at forsvarsutgiftene vil utgjøre 2,16 pst. av BNP i 2025. Med regjeringens forslag vil forsvarsbudsjettet ha nominelt økt med 70 pst. sammenlignet med saldert budsjett for 2021 – med vår prioritering av forsvar, for å trygge Norge. Hovedprioriteringene i 2025 vil være å hente inn etterslep på vedlikehold og forsyningsberedskap, få dagens struktur til å virke og å øke investeringene i både materiell, eiendom, bygg og anlegg. Planen styrker både Sjøforsvaret, Luftforsvaret og landmakten. Regjeringen bidrar dessuten til økt produksjonskapasitet i norsk forsvarsindustri. I 2025 foreslås det 277 mill. kr til Heimevernet. Da vil Heimevernet årlig kunne trenе menige i fem dager og befal i syv dager, og vi vil få flere heimevernssoldater. Det vil bidra til å styrke sikkerheten og beredskapen i hele Norge.

Russlands angrepskrig mot Ukraina forblir Norges største sikkerhetspolitiske utfordring. Norge fortsetter å stille opp for Ukraina. Regjeringen foreslår å utvide Nansen-programmet gjennom tre grep. For det første settes det et gulv for den årlige støtten på 15 mrd. kr. For det andre økes rammen ved at tidligere års forseringer av støtte ikke skal trekkes fra framtidige års støtte. Eventuelle bevilgninger til initiativer ut over rammen på 15 mrd. kr i kommende år skal heller ikke komme til fra trekk fra framtidige års ramme, men komme som et tillegg. For det tredje foreslår regjeringen å forlenge Nansen-programmets varighet med tre år. Ukraina vil ha behov for støtte i lang tid framover, også etter krigens slutt.

Vi må litt hjem igjen: Levende, livskraftige og skapende lokalsamfunn i hele dette fine landet vårt er noe av det virkelig unike med Norge. Mens andre land har brydd seg lite om livet utenfor de store byene, har Norge hatt en lang politisk tradisjon for å skape livskraftige lokalsamfunn i hele landet – lokalsamfunn som alle er forskjellige, med sine særtrekk, men som til sammen skaper det Norge vi alle er så glad i.

Mens andre land opplever sosial uro og konflikt, har vi i Norge langt på vei klart å unngå det. En grunn til det er nok at vi har attraktive og gode lokalsamfunn nesten uansett hvor du reiser; enten du besøker tettsteder, småbyer, bygder eller storbyer er det gode samfunn. Gjennom generasjoner har vi klart å ta hele landet i bruk. Det er ingen selvfølge at det er sånn, og det er ingen selvfølge at det skal fortsette å være sånn. Derfor er det så viktig for regjeringen å ha tro på en aktiv politikk der vi legger til rette for framtidstro og optimisme i hele Norge.

Regjeringens perspektivmelding, som ble presentert i august, beskrev mangel på arbeidskraft som et økende problem i Norge, men spesielt i deler av Norge. Meldingen var også tydelig på at dette problemet er større jo lenger ut man kommer. Uten kompetent arbeidskraft vil det bli stadig vanskeligere å tilby folk i store deler av Norge gode grunnleggende velferdstjenester, og næringslivet vil få større problemer med lønnsomhet og sin konkurransevne. Derfor vil regjeringen ta nye grep.

Regjeringens forslag til ny gjeldssletteordning for studielån er ett svar på denne utfordringen. Den foreslåtte ordningen vil gjelde for yrkesaktive personer med studielån som er bosatt i én av 189 kommuner i sentralitetssone 5 eller 6. De som kvalifiserer til ordningen, vil få slettet opp til 25 000 kr av studielånet hvert år, etter en opptjeningsperiode på 12 måneder. I tiltakssonen i Nord-Troms og Finnmark, som allerede har en sånn ordning, øker vi beløpet til 60 000 kr i året. Det er en målrettet, tydelig og klar prioritering for å møte noen av utfordringene vi ser når vi leser perspektivmeldingen og framskrivningene framover.

For regjeringen er det også viktig at vi skal ha et godt jordbruk og god matproduksjon i Norge. Det sikrer spredt bosetting, mattrygghet og beredskap. Bevilgningen til jordbruksavtalen økes med drøye 2 mrd. kr. Økningen gir jordbruket full kostnadsdekning, kompensasjon for fallende markedsinntekter og skal følge opp opptrappingsplanen for inntekt i jordbruket. Regjeringen fortsetter også arbeidet med å sikre beredskapslager for mel og matkorn i Norge. Økt bosetting er en sentral del av beredskapen vår og strategisk viktig, særlig i den nordligste landsdelen.

Tiltakene vi nå foreslår i statsbudsjettet, forsterker tiltakene vi allerede har innført: Regjeringen legger til rette for bosetting, bl.a. gjennom halverte ferjepriser, lavere flypriser på kortbanenettet og reduserte barnehagepriser. Regjeringen foreslår å videreføre den nasjonale maksprisen i barnehage på 2 000 kr – fra 3 000 kr til 2 000 kr – noe alle barnefamilier nyter godt av i disse dager. Vi viderefører også gratis barnehage i Nord-Troms og Finnmark og maksimalpris på 1 500 kr per måned i kommuner med sentralitetsindeks 5 og 6.

I år har vi markert 750-årsfeiringen av Landsloven, og denne feiringen har vært storslått og bra. Det er flott å lese den gamle loven, og mange av stortingsrepresentantene har jo vært med på det. Jeg tillater meg å lese litt her i salen – ikke bare på utsiden, som vi gjorde tidligere i høst. La meg sitere et lite utdrag:

«Alle veier skal vedlikeholdes slik at de skal være farbare til å både kjøre og ri på, både vinter og sommer. (...) For alle farlige steder langs allfarveien der en hest må drives ut på dypt vann og trekkes opp med folkehjelp, skal det bøtes ½ mark sølv til kongen. For alle andre steder der man må stige av og drive eller leie hesten over, skal det bøtes 2 øre sølv til kongen.»

Vi kan smile litt når vi leser om hester og sølvmark, men selv om hesten nå er byttet ut med hestekrefter, har vi mye av de samme transportbehovene i Norge i dag. Det krever en del innsats å binde dette landet sammen, og skal vi klare å komme i mål, må vi satse. Derfor har vi, når vi har behandlet Nasjonal transportplan, lagt fram en veldig omfattende samferdselsatsing også i dag, 750 år etter Landsloven. Vi vil at folk i hele landet skal komme seg fram, hele året, og at det skal skje på en trygg måte – og norsk natur er ikke alltid så veldig trygg. Derfor foreslås det bevilget i alt 95,2 mrd. kr til oppfølging av Nasjonal transportplan. Det er et stort beløp, og det er en reell økning på 1,7 mrd. kr fra saldert budsjett 2024.

I planen legger vi til rette for å ta vare på det vi har, den infrastrukturen vi allerede har bygd, og å utnytte kapasiteten i eksisterende infrastruktur og det transporttilbudet vi har, enda bedre. Og så skal vi bygge nytt der vi må. Det er en god norsk tradisjon å ta vare på det vi har, og bygge nytt der vi må. Det vil bidra til et effektivt, miljøvennlig og trygt transportsystem i hele Norge.

I forslaget til statsbudsjett for 2025 er det satt av 2,4 mrd. kr til oppfølging av avtalene om statlig kjøp av flyruter på kortbanenettet, de såkalte FOT-ruteavtalene – de flyrutene som virkelig binder Norge sammen. Dette tilsvarer mer enn en dobling fra 2023-nivå. På denne måten blir det lettere å jobbe over hele landet, bo over hele landet og besøke venner og familie over hele landet.

Vi skal imidlertid ikke bare jobbe eller reise, vi må også oppleve kultur og delta i idrett og fritidsaktiviteter, og budsjettet legger til rette for at hele befolkningen skal ha tilgang til kulturtilbud og fritidsaktiviteter, uavhengig av bosted og sosial bakgrunn. Ordningene med kompensasjon for utgifter til merverdiavgift for frivillige organisasjoner og idrettslag foreslås videreført, og regjeringens forslag legger til rette for at det i 2025 kan gis full momskompensasjon.

Det foreslås også å opprette en ny tilskuddsordning for regionale kulturfond som skal bidra til et løft for lokalt og regionalt kulturliv over hele Norge.

Vi øker innsatsen for digitalisering av vår kulturarv og våre arkiver. Det vil gi nye arbeidsplasser i Mo i Rana og på Tynset.

Norge trenger mer kraft, vi trenger mer nett, og vi må ha mer energieffektivisering i årene som kommer. Regjeringens forslag til budsjett legger til rette for å møte framtidens energiutfordringer med tiltak for energieffektivisering og teknologiutvikling. Regjeringen har sørget for et temposkifte i satsingen på havvind. Tidligere i år gjennomførte vi Norges første havvindauksjon. Prosjektet i Sørliche Nordsjø II vil styrke kraftbalansen i Norge med 6–7 TWh. I budsjettet for 2025 går vi videre og setter av penger for å kunne bygge mer havvind, som skal produsere kraft som skal komme norske strømkunder og norsk næringsliv til gode.

Som presidenten selv har påpekt i forbindelse med markeringen av 750-årsjubileet, ble retten til å ferdes fritt i og høste av naturen nedfelt i den framtidsrettede Landsloven. Dette minner oss på at vi har naturen til låns. Vi har naturen til låns fra generasjonene som kommer etter oss. Ting vi låner, skal vi ta godt vare på og aller helst levere tilbake i enda bedre stand. Det gjelder ikke minst for klima, natur og miljø.

Regjeringen fører en ambisiøs klimapolitikk. Utslippene er på vei ned, og regjeringens klimapolitikk bidrar til at nedgangen ventes å fortsette. I dette budsjettforslaget presenterer vi en tydelig plan for hvordan vi kan nå våre internasjonale forpliktelser i 2030. Skatte- og avgiftsopplegget for 2025 innebærer bl.a. at avgifter på utslipp som inngår i klimaavtalen med EU, trappes videre opp mot 2 000 2020-kroner per tonn CO₂ i 2030. Gjennom en sånn forutsigbar opptrapping settes næringsliv og forbrukere i stand til å omstille seg. Men for at vi skal nå våre ambisiøse mål og forpliktelser, må politikken oppleves å være rettfærdig. Klimapolitikken vi fører, må ikke gjøre livet vanskeligere for folk og må ikke øke de sosiale og geografiske forskjellene. Regjeringen foreslår derfor å tilbakeføre provenyet fra økte klimaavgifter i veitrafikken gjennom å redusere veibruksavgiften og trafikkforsikringsavgiften.

Ikke bare er vi et rikt land, gjennom mange generasjoner har vi klart å forvalte rikdommen som skapes, på en måte som vi alle får glede av. Tilliten vi har i samfunnet, det unike fellesskapet vi har bygget opp gjennom generasjoner, er verdier som ikke kan måles i kroner og øre. Men vi må aldri være i tvil om at dette er en unik ressurs for oss, og at dette er verdier vi må verne om og stå opp for. Dette er verdier vi må forsvare.

Vi må være takknemlige for at vi lever i fred, trygghet og med større tillit enn de aller fleste andre land. Det er slett ingen selvfølge. Vi må, som ellers i livet, jobbe for å beholde og videreutvikle det som er godt, som de små forskjellene i landet vårt, den høye tilliten og det sterke

fellesskapet. Sammen må vi hele tiden også gjøre en innsats for å beskytte oss og stå opp mot det som truer vårt gode liv.

Denne regjeringen er opptatt av å videreføre og forsterke den unike norske modellen og det norske fellesskapet som gir muligheter for alle til å leve et godt, trygt liv med meningsfullt innhold, i hele Norge. Derfor legger vi i dag fram et forslag til budsjett som gir trygghet for folk og trygghet for landet, og som utvikler hele Norge videre.

Presidenten [10:41:31]: Takk for redegjørelsen.

Det vil nå åpnes for en kommentarrunde, begrenset til ett innlegg fra hver partigruppe med en taletid på inntil 3 minutter.

Etter hvert innlegg fra opposisjonspartiene gis finansministeren anledning til en kommentar på inntil 2 minutter. Deretter får representanten fra opposisjonspartiet mulighet til en sluttkommentar på inntil 2 minutter.

Videre åpnes det for en kommentar fra finansministeren eller statsministeren på inntil 3 minutter til slutt.

Presidenten anmoder om at kommentarrunden i sin helhet tas fra de to talerstolene på gulvet.

Tuva Moflag (A) [10:42:21]: Jeg vil starte med å takke finansministeren for en god redegjørelse og for et forslag til budsjett som er tilpasset utfordringene Norge og folk i landet vårt opplever. Budsjettet leverer satsinger som støtter opp under målet om at folk skal få bedre råd og trygghet i hverdagen, og målet om trygghet for landet. Dette budsjettet er et budsjett for folk, for fellesskap og for frihet, og et budsjett som skal utvikle Norge videre.

Det går godt i norsk økonomi. Det viser også regjeringens budsjettgrunnlag. Det skapes store verdier, og det kreves stadig mer arbeidskraft. 145 000 flere er kommet i jobb så langt i vår regjeringstid. Men innsatsen med å inkludere enda flere i arbeidslivet er langt fra over. Jeg er glad for å se at regjeringen følger opp både perspektivmeldingen og arbeidsmarkedsmeldingen med offensive tiltak for å få flere i jobb. Veien til vekst går gjennom folkene som utfører viktige oppgaver på arbeidsplassen sin. Hver person vi klarer å inkludere i jobbfellesskapet, er enda en som får tjene sine egne penger, som får føle stolthet over å kunne forsørge seg selv, og som vet at kollegene bryr seg om man er borte fra jobben. For alle oss andre er hver ekstra arbeidstaker en som bidrar til at vi styrker fellesskapet og hele Norges økonomi, både de som jobber i offentlig sektor, og de som jobber i privat sektor.

På en dag som dette starter man gjerne med å fordype seg i tall og tabeller. Det er naturlig, vi snakker tross

alt om over 2 000 mrd. kr. Men bak hvert kapittel og hver post på statsbudsjettet skjuler det seg historier fra hele landet vårt. Når vi bruker 2,8 mrd. kr på politi og forebygging av kriminalitet, har det noe å si for ungdommene i min kommune som har blitt truet og trakassert av andre unge, men det har også noe å si for de unge som har funnet sitt fellesskap utenfor det trygge og gode oppvekstmiljøet norske lokalsamfunn skal være. Gjennom en tettere ungdomsoppfølging og hurtigspor for behandling av straffesaker med unge lovbrystere viser vi i praksis hva det betyr å stille krav og stille opp.

Nå skal vi sørge for en skolehverdag som engasjerer, slik at ungdommene rustes for voksenlivet og arbeidslivet. Regjeringen satser flere hundre millioner kroner på bedre læring, motivasjon og trivsel i skolen. Mangel på formell kompetanse er et hinder for mange unge som vil inn i arbeidslivet i dag. De hindrene vil vi rive ned. Nå øker vi frikortgrensen til 100 000 kr, og vi fjerner inntektsskatten opp til 200 000 kr. Når vi kobler dette med en kraftfull satsing på Nav og målrettede ungdomsprogram, viser vi at vi tar ungt utenforskap på alvor.

Tina Bru (H) [10:45:37]: Dette er alltid en veldig spennende dag, men ikke så spennende akkurat i dag, for det har ikke manglet på lekkasjer de siste ukene. Men i dag får vi se baksiden av «mer penger til alt». Ut fra overskriftene skulle man tro at SV allerede hadde forhandlet opp pengebruken.

Vi legger bak oss en unik periode i historien. Norge ble rikt på grunn av fred, handel og naturressurser. De siste årene har statens økonomi gått godt, men folk har likevel sittet igjen med mindre. Vendepunktet, som Støre-regjeringen har lovet dem, kan være skjøvet lenger frem i tid. Men jeg tror at 2020-tallet vil bli husket som et vendepunkt. Jeg håper det blir fordi vi tok grep og skapte nye bein som velferdssamfunnet kunne stå på, men jeg frykter det blir fordi vi lot problemene vi kjente godt til, vokse seg enda større.

260 000 mennesker står i en rekordlang helsekø. Hver femte elev fullfører ikke skolen, og hver tredje elev mangler grunnleggende ferdigheter, som å kunne lese, skrive og regne skikkelig. Kriminaliteten øker kraftig, og flere kjenner på utrygghet. Samtidig står flere hundretusen i arbeidsfør alder utenfor arbeidslivet, og i år går det igjen store penger til arbeidsavklaringspenger, uføretrygd og sykelønn. Verdiskapere og gründere flytter ut fordi Norge har blitt et mindre attraktivt land å skape arbeidsplasser og investere i. Det er et veldig dårlig utgangspunkt for fremtiden.

Konsekvensen av alt dette er at vi alle blir fattigere enn vi kunne ha vært. Når Norge blir fattigere som land, har vi mindre å bruke på velferd og vekst for våre barn og barnebarn. Da er det uheldig at regjeringen har brukt

sin tid og våre penger de siste årene på reverseringer og symbolprosjekter som ikke løser de store utfordringene vi står overfor nå og i fremtiden. Regjeringens løsning har så langt vært å fortelle oss at ting går bra, mens utfordringene i realiteten har vokst. Problemet med regjeringens budsjetter i denne perioden har ikke vært mangel på penger; det har vært mangel på vilje til å prioritere, legge bort symbolsaker og finne gode løsninger som faktisk virker.

Vi må gi folk økonomisk trygghet i urolige tider. Vi må få ned de rekordlange helsekøene, vi må legge et bedre grunnlag for vekst, arbeidsplasser og verdiskaping, og vi må bekjempe den økende gjeng- og ungdomskriminaliteten. Alt dette er vi nødt til å gjøre uten å bruke for mye penger. Vi må kunne betale de regningene vi pålegger oss selv, også i årene fremover, slik at våre barn og barnebarn ikke må gjøre store, ubehagelige kutt i velferden eller øke skattene kraftig.

Det finnes en annen vei hvis regjeringen vil. Jeg hadde et lite håp om at dette budsjettet skulle ta en kurs der regjeringen viste handlekraft og tok tak i de store problemene, men det ble med håpet.

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [10:48:40]: Det var noen kritiske merknader her, men sånn er det jo. Jeg lurte litt på om Høyre noen ganger er mer opptatt av å komme med de kritiske merknadene enn av å se hva som faktisk skjer. Når man hører Tina Bru nå, kan man få inntrykk av at det ikke investeres i Norge, at bedriftene går veldig dårlig, at det er veldig lite overskudd, og at det egentlig er veldig svart. Men når vi ser på tallene – og dem bør vi alle glede oss over – er det investeringsrekord i norske fastlandsbedrifter, med et mye høyere nivå enn da Erna Solberg og Tina Bru satt i regjering. Under Erna Solberg var gjennomsnittet 320 mrd. kr, mens i år ligger det an til 410 mrd. kr for norske fastlandsbedrifter. Det er kjempebra og noe vi må glede oss over.

Vi ser også at lønnsomheten i norske bedrifter har økt. Det er nesten lønnsomhetsrekord. Lønnsomheten har gått opp med ca. 100 mrd. kr sammenliknet med 2021 og er nå på 600 mrd. kr. At lønnsomheten i norske bedrifter er bedre, bør jo kunne få en til å trekke litt på smilebåndet i hvert fall. Hvis ikke det får en til å trekke på smilebåndet, bør en i hvert fall tenke på at fastlandseksporten nå øker kraftig. Det er mye høyere fastlands-eksport nå enn da Erna Solberg og Sylvi Listhaug styrte Norge. Det må jo være kjempebra at det investeres mer, selv om Høyre sier at det investeres mindre, at overskuddet i bedriftene er høyere, selv om Høyre sier at det er lavere, og at det eksporteres mer. En må få lov til å være litt glad, i hvert fall glad over at norske bedrifter går bedre, og at det investeres som aldri før.

De tallene vi nå legger fram, viser også at prisene er på vei ned, mens ledigheten holder seg lav og aktiviteten er høy. Det er kjempebra at vi nå er på vei ut av en periode med høy prisvekst og på vei inn i en periode med lavere prisvekst, at folk er i arbeid, og at norske bedrifter investerer. Jeg tror ikke det passer helt inn i Høyres planlagte talepunkter, men det er bra for Norge.

Tina Bru (H) [10:50:43]: Ja, jeg kritiserer dette budsjettet. Det gjør jeg fordi jeg er bekymret for folk. Når det går så godt i norsk økonomi som finansministeren sier, er det jo litt påfallende at han velger å trække så mye på gassen og bruke så mye penger – som om det egentlig gikk dårlig. Når man gjør det, risikerer man å skyve det som betyr mest for folks privatøkonomi, nemlig renten og kutt i den, lenger frem i tid. Jeg registrerer at finansministeren ikke virker å være det spor bekymret over at det vendepunktet kanskje lar vente på seg. Jeg mistenker at han lever i en helt annen virkelighet enn de fleste ekspertene som har uttalt seg så langt i dag, lever i.

Jeg har en annen stor bekymring som jeg skulle ønske at finansministeren tok mer på alvor. Jeg kan godt smile, finansminister, men faktum er at økningen til sykepenger, arbeidsavklaringspenger og uføretrygd er kjempestor. Fra 2021 til budsjettet for neste år har det økt med 66 mrd. kr. Jeg beklager at jeg ikke smiler mer, men det er ganske alvorlig. Regjeringen har levert feil politikk på dette området. De har stengt dører inn til arbeidslivet, og de har fjernet statens mål om at 5 pst. av alle nyansettelser skal være for mennesker med nedsatt funksjonsevne eller hull i cv-en. De har stoppet tiltak som ville gjort det enklere å kombinere trygd og arbeid. Norge trenger at mange flere av dem som i dag ikke jobber, kommer i jobb. Å få flere i jobb er selvfølgelig viktig for velferden vår, men det er enda viktigere og bra for den enkelte.

På vegne av alle unge mennesker ønsker jeg meg et vendepunkt hvor renten går ned. Da lover jeg å smile, da skal jeg smile masse. Men vi trenger også et vendepunkt for å løfte vekstkraften i norsk økonomi, som skal ruste oss for fremtiden – ikke bare bruke masse penger i dag som ikke løser de problemene vi har. Jeg er bekymret for at det regjeringen presenterer i dag, skyver vendepunktet lenger bort og gir oss et mye dårligere utgangspunkt enn vi ellers kunne hatt.

Ole André Myhrvold (Sp) [10:52:44]: Denne regjeringen overtok i en tid der vi sto ved utgangen av en pandemi, og hvor den sikkerhetspolitiske spenningen i Europa var i ferd med å bygge seg opp. Vi vet alle at det endte i Russlands brutale overfall. De umiddelbare konsekvensene her hjemme var høy prisstigning, energikrise og dyrtid. Da var regjeringens jobb å skape trygghet for

folk og land og å ta oss gjennom denne urolige tiden. I det statsbudsjettet som i dag er presentert, viser man at Senterpartiet og Arbeiderpartiet langt på vei har lyktes.

I den situasjonen vi var i, var det en stor fare for reell nedgangstid, der det brede lag av befolkningen mistet jobb og inntekt, som dertil kunne skape en krise i boligmarkedet. Det har vi unngått. Nå er prisstigningen på vei ned – og det kraftig. Arbeidsledigheten er fortsatt lav, og prognosene peker mot at kjøpekraften er i ferd med å styrke seg. Alt det skyldes at vi slo ring om velferden i 2022. Siden da har regjeringens politikk – med strømstøtte, økt barnetrygd, gratis SFO for første-, andre- og tredjeklassinger og redusert pris i barnehage, for å nevne noe – i seg selv vært med på å dempe prisstigningen.

I møte med betydelig økte kostnader i statsbudsjettet var ikke vårt svar å kutte i velferden, men å styrke den. I møte med de økte utgiftene var ikke vårt svar å øke skattene for folk. I dette budsjettet er de store tallene at vi faktisk kutter skattene og avgiftene med 17,5 mrd. kr. Ser man på hele regjeringssperioden, har regjeringen nå levert skattelette for folk flest med over 10 mrd. kr på inntektsskatten. Der den forrige regjeringen til og med foreslo å innføre et gebyr på død, kutter denne regjeringen nå i gebyrsatsene – alt for å gjøre det lettere for folk flest. Dette budsjettet bidrar til at næringslivet, som i fjor satte rekorder når det gjelder investering, overskudd og eksport, kan fortsette å utvikle seg gjennom forutsigbare rammevilkår, i hele landet.

Dette budsjettet preges også av en urolig situasjon i verden rundt oss, og den er fortsatt krevende. Vi bruker mye penger på å trygge landet. Vi følger opp langtidsplanen for Forsvaret med 15 mrd. kr, vi styrker politiet i kampen mot kriminaliteten, og vi styrker tolletaten for å sikre grensene. Med dette budsjettet viser vi i Senterpartiet og Arbeiderpartiet at vi i en urolig tid fortsetter vårt arbeid med å styrke nasjonal beredskap, med mer trygghet og utvikling av hele landet, innenfor ansvarlige rammer som legger til rette for at vi kommer i mål med å få prisstigningen og renten ned.

Det er gode politiske prioriteringer, for det er det det handler om. I dette budsjettet gjør regjeringen det til en hovedoppgave å omfordele sosialt og geografisk. Vi sørger for utviklingsmuligheter og gode tjenester i hele landet. Dette budsjettet endrer ikke situasjonen i verden, men det er et budsjett som skaper trygghet for folk, for arbeid og for Norge i en urolig tid. Måten vi gjør det på, viser at det betyr noe hvem som styrer. Vårt svar er trygghet for folk og land gjennom å legge til rette for utvikling og bosetning i hele landet.

Hans Andreas Limi (FrP) [10:55:54]: Ikke fem om dagen, men én krone per dag, det er den skattelettelsen som regjeringen vil gi folket neste år. Uttalelser fra fi-

nansministeren i dag tidlig kunne tyde på noe annet, det kunne indikere et langt høyere nivå, men fasiten viser altså at det er én krone per dag. Det er jo en gjentakelse av tidligere skatteopplegg for lønnsinntakere i Norge.

Det betyr at dette budsjettet gjør at Norge fortsatt skal være på verdenstoppen i skatte- og avgiftsnivå og utgiftsnivå. Spesielt beskatningen av norske eiere i små og mellomstore bedrifter skaper store utfordringer og gjør det vanskelig å drive næring og være gründer i Norge. Det er ikke positivt for fremtidig verdiskaping og utvikling av arbeidsplasser i landet vårt.

Realiteten er at staten Norge er svært rik og i en lang periode har hatt store ekstrainntekter, mens svært mange folk og bedrifter i Norge har store utfordringer på grunn av høy rente, og ikke minst er høy prisstigning på enkelte basisvarer alvorlig for norske husholdninger. Så gjenstår det å se hvordan dette budsjettet vil påvirke den situasjonen – påvirke prisstigningen, kronkursen og renten. Blir resultatet av dette budsjettet at rentenedsettelsene blir ytterligere forskjøvet, vil det være svært alvorlig for de tusenvis av husholdninger som nå opplever at lånekostnadene spiser en større og større del av budsjettet – og det kan skje, for Norge har fortsatt veldig høy prisstigning hvis vi sammenligner med andre land i Vest-Europa.

Fremskrittspartiet savner noen tydelige prioriteringer i dette budsjettet, bl.a. av eldreomsorgen. Regjeringen tar på en måte for seg utfordringer med at vi blir stadig flere eldre, men lanserer ikke noen løsninger eller tiltak. Det ble lovet 1 500 nye heldøgns omsorgsplasser også i årets budsjett. Fasiten så langt er ca. 600, og så vet vi at vi i realiteten trenger i hvert fall 3 000 nye plasser hvert eneste år, og der ligger regjeringen svært langt etter.

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [10:58:45]: Hans Andreas Limi burde først og fremst glede seg litt over det skatteopplegget som legges fram fra Senterpartiet og Arbeiderpartiet, for det er 10,5 mrd. kr mindre i inntektsskatt nå, når Senterpartiet og Arbeiderpartiet legger fram sitt budsjett, enn da Fremskrittspartiet, Venstre og Høyre vedtok sitt budsjett i 2021. Det er det som er et faktum.

Jeg vet ikke hvor god råd Hans Andreas Limi har, men for en som tjener 200 000 kr, gir vårt forslag i overkant av 10 000 kr mindre i skatt enn Listhaug, Solberg og Melbys forslag. Jeg vet hva jeg ville valgt, jeg ville valgt vårt forslag. For en som har 700 000 kr i inntekt, vil vårt forslag gi ca. 5 000 kr mindre i skatt enn det Venstre og Fremskrittspartiet klarte å bli enige om. Så hvis man er opptatt av hvordan det slår ut for folk, er det ikke noen tvil om at vårt budsjettforslag er mye bedre.

Vi har også tatt bort mange av de smålige kuttene som Siv Jensen, Fremskrittspartiet og Høyre gjorde,

f.eks. kuttet i reisefradraget. Vi syntes det var skikkelig smålig. Det samme gjelder kuttet for dem som bor på brakkerigg, anleggsarbeidere, det var også skikkelig smålig, eller da Listhaug prøvde å innføre et «dødsgebyr» når man skulle få skifteattest. Vi syntes det var helt feil politikk. Vi går i motsatt retning. Det er jo lavere skatter og avgifter for folk flest nå enn da Fremskrittspartiet styrte, noe som også er et annet paradoks for Fremskrittspartiet.

Hvis en ser på innvandringspolitikken: Da Listhaug satt med ansvaret, da Venstre og Fremskrittspartiet gjennomførte innvandringspolitikken – den såkalte Skei Grande–Listhaug-alliansen – var det 3 170 kvoteflyktninger. Nå blir det 200. Det er en mye tydeligere, mye mer ansvarlig politikk enn når Venstre og Fremskrittspartiet har styringen, og derfor skal jeg gjøre alt jeg kan for at Venstre og Fremskrittspartiet ikke får styringen neste høst heller.

Hans Andreas Limi (FrP) [11:00:37]: La meg først få minne finansministeren om at vi styrte i en tid med lav prisstigning og lav rente. Likevel reduserte vi skatter og avgifter med 38 mrd. kr. Vi har vist i våre alternative statsbudsjett hvordan vi ville redusert skatte- og avgiftsnivået i Norge ytterligere.

Det som er litt av utfordringen til finansministeren, er denne dobbeltkommunikasjonen om hva som er reelle skattelettelser. Ja, jeg har god råd – det har sikkert finansministeren også, for vi tjener godt – men én krone om dagen er det de færreste som vil merke i lommeboken. Nå er vi altså i en situasjon hvor veldig mange oppgir at de sliter med å få inntekten sin til å strekke til og klare å møte de løpende utgiftene i hverdagen. Det er det vi poengterer at finansministeren ikke synes å ta inn over seg. Det blir altså en omtrentlighet rundt skattelettelser som i realiteten viser seg å koke ned til – igjen, det er ikke første gangen – cirka én krone per dag, og det betyr ikke noe for folk der ute. Dessverre, det burde vært mye mer.

Kvoteflyktninger er ikke det som er den store utfordringen nå. Da vi styrte og satt i regjering, klarte vi å redusere antall asylankomster til Norge med mange, mange tusen etter de innstrammingsiltakene vi fikk Stortinget til å vedta etter migrasjonsbølgen i 2015. Regjeringen har vel lagt opp til 22 000 asylankomster neste år. Det er det som er hovedutfordringen og den store kostnadsdriveren, ikke kvoteflyktninger, slik situasjonen er per i dag. Vi registrerer at regjeringen gjør svært lite for å begrense antall asylankomster til Norge.

Kari Elisabeth Kaski (SV) [11:02:47]: I helgen kunne vi lese i mediene at vi burde følge med på himmelen. En eksplosjon på solen ga nordlys i hele landet. Når vi ser mot himmelen, er det for å se noe av det fineste som

finnes, i hvert fall hvis man spør en finnmarking, men i Ukraina og i Midtøsten følger folk med på himmelen i dyp frykt for nye raketter, droner og bombefly.

Vi får leve godt i Norge, og vi har det godt. Vi lever i fred. Med et forslag til statsbudsjett på over 2 000 mrd. kr og et oljefond på 18 000 mrd. kr vet vi at vi er heldige. I møte med mer krig og konflikt, med en klimakrise som allerede tar liv og koster milliarder, og med voksende ulikhet som gir konflikt og slår sprekker i solidariteten og fellesskapet, må også forvaltningen av de store ressursene være ansvarlig, solidarisk og framtidrettet. Vi må rett og slett bruke de store pengene på de største oppgavene. Tryggheten vår er avhengig av å løse klimakrisen. Friheten til enhver er avhengig av at de økonomiske forskjellene blir mindre, og at fellesskap og velferd styrkes.

Deler av forslaget til dette statsbudsjettet kan SV stille seg bak. Regjeringen kommer SV i møte i skattepolitikken når de kutter i inntektsskatten for folk flest og foreslår å øke frikortgrensen og minste- og personfradragene. Kutt i offentlige gebyrer er på tide. Prioritering av vedlikehold på jernbane er riktig. Den økte støtten til Ukraina er nødvendig.

Likevel: I en tid da oljefondet øker hvert minutt, bl.a. som følge av krig og konflikt, vil altså regjeringen la støtten til Ukraina gå på bekostning av bistand til land i sør. Kun 200 kvoteflyktninger skal få komme til Norge neste år, og regjeringen vil kutte til enslige mindreårige asylsøkere.

Det er altså mennesker på flukt, klima og natur som er de store taperne i dette budsjettet. Oljeindustrien er rikere enn noensinne, men slipper unna klimakutt. Mens klimakrisen blir verre, er verdens rikeste land faktisk lenger unna å nå klimamålene i år enn vi var i fjor. Det er dypt uansvarlig. Pengene finnes, de er bare skjevfordelt. Mens den økonomiske makten til de aller rikeste er mer konsentrert, må altså forskjellene videre ned. Da holder det ikke å øke skatten for landets rikeste med en halv flaske sjampanje. Den må økes mer.

Jeg ser en finansminister som er veldig fornøyd med dette budsjettet. Det er kanskje uttrykk for en regjering som er fornøyd med ikke å prioritere klima, reduserte forskjeller og internasjonal solidaritet. Forskjellene blir ikke mindre av dette budsjettet, og klimagassutslippene går ikke nok ned. Det er langt fra godt nok.

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [11:06:00]: Noe av det som Senterpartiet, Arbeiderpartiet og SV har fått til sammen, er at vi har gjort en del store løft. Det vi gjorde i fjor på barnehage, mener jeg var kjempeviktig, for det er i samsvar med de tre partiene at vi også ønsker universelle velferdsgoder. Det vi har fått til sammen på SFO, mener jeg også er god, trygg satsing på univer-

selle velferdsgoder, som hjelper mange å få ned kostnadene i hverdagen.

Det samme gjelder noe av det vi nå gjør på skatte- og avgiftsopplegget. Når vi f.eks. setter en inntektsgrense på 200 000 kr, er det en skattelette som virkelig går til dem som har lave inntekter. Dette med frikortgrensen går også til dem som har lave inntekter, og vi har redusert inntektsskatten med 10,5 mrd. kr, som er forslaget fra regjeringen. Innenfor der er det også en veldig tydelig prioritering av hvem som har fått de største lettelsene, og jeg er sikker på at vi sammen med SV skal klare å finne nye grep.

Jeg er også glad for at Kaski påpekte utleggsgebyret, for det har vært en veldig usosial inntekt for staten at man har tjent opp mot en halv milliard kroner på folks økonomiske problemer. Nå har vi fjernet det. Det er en typisk sak ingen kjemper for, for en er ikke så veldig stolt når en har kontakt med namsmannen – men nå tar vi det bort.

Når det gjelder klima, har vi lagt fram en ny, oppdatert klimastatus og -plan, som viser en helt realistisk plan for å nå våre klimaforpliktelser innen 2030, og også på en måte som gjør at vi skal ha folket med oss. Det er det vi er opptatt av, at vi skal ha en klimapolitikk der vi får ned klimagassutslippene og samtidig ikke forsterker de økonomiske og sosiale forskjellene, og jeg ser fram til videre samarbeid med SV for å få det til.

Innenfor bistand er det viktig å huske på at da Senterpartiet og Arbeiderpartiet overtok regjeringmakten, var bistanden på 38,1 mrd. kr. Nå er den på 52,9 mrd. kr, så det er en veldig kraftig økning i bistandsbudsjettet. I tillegg har vi kraftige tiltak for Ukraina, der jeg har varslet at vi kan gjøre justeringer også gjennom året, hvis det er nødvendig.

Kari Elisabeth Kaski (SV) [11:08:01]: Selv med den kraftige satsingen til Ukraina, som er helt nødvendig, når man ikke bistandsprosenten med dette forslaget, til tross for at regjeringen har forpliktet seg til det.

Finansminister Vedum snakker om et godt samarbeid. Det samarbeidet blir jo litt vanskeligere når det skal være SVs ansvar å sørge for at Norge tar ansvar internasjonalt ved å nå bistandsprosenten og ved å nå våre klimamål, som vi har forpliktet oss til. Klimamålet for 2030 blir ikke engang nådd i 2040 med dette budsjettforslaget. Vi kan selvfølgelig kjøpe klimavoter, absolutt, et rikt land som Norge kan gjøre det. Da velger vi imidlertid aktivt å ikke bruke de store pengesummene vi har, på omstilling i Norge, men heller i andre land. Det mener jeg er uansvarlig. Det kommer ikke til å gjøre at Norge er rustet for framtiden eller får nettopp den tryggheten som regjeringen snakker så varmt om.

På samme måte vil vi ikke komme gjennom den omstillingen hvis ikke forskjellene går ned. Det er bra at

man velger å gi skattelettelse til folk flest, men det blir SVs ansvar å prisjustere barnetrygden, og det blir SVs ansvar å sørge for at landets rikeste ikke fortsetter å ha den store konsentrasjonen av formuer som de har i dag, og som vokser, men at de heller er med og bidrar etter evne, og ikke etter vilje, til å løse de store oppgavene som vi står overfor.

Hvis vi skal lykkes framover med å få ned forskjellene, med å få med oss folk i den store omstillingen vi står i, må vi jo også se at landets rikeste, den økonomiske eliten, gjør sitt. Vi må se at oljeindustrien gjør sitt, de som her ikke engang får økning i forbindelse med klimagassene de slipper ut. Det trenger ikke å koste noe mer. Mens folk flest resirkulerer og kjører elbil, skal oljedirektørene slippe unna. Jeg mener det ikke er godt nok. Det er uansvarlig, og vi kan gjøre mer. Med de store summene som ligger her, mangler det egentlig bare politisk vilje.

Marie Sneve Martinussen (R) [11:10:05]: Det er lov å være blid. Jeg tenkte jeg skulle begynne der.

Det er tre veldig bra ting i dette budsjettet. For det første øker man frikortet, som forteller hvor mye man kan tjene før man betaler skatt. Nå kan man øke det til 100 000 kr, og det er veldig bra. Det er også veldig bra at man utvider ordningen for nedbetaling av studielån til å gjelde ikke bare den delen av landet som jeg er fra, der det har funket bra, men også til andre distriktskommuner. Sist, men ikke minst: Det er veldig bra at regjeringen allerede i dette budsjettet bevilger midler til et nasjonalt studentombud for fagskolestudentene, som Stortinget har sagt skal opprettes.

Samtidig er det fortsatt en realitet at forskjellene i Norge er for store, og at det er langt mellom kong Salomo og Jørgen hattemaker. Det er altfor mange i Norge som må velge mellom mat på bordet, oppvarming i husene sine og tannlegetimen. Vi vet det, for vi vet at det er over 300 000 som ikke har gått til tannlegen det siste året, selv om de skal det. Vi vet at altfor mange, spesielt de som leier bolig, ikke har råd til å ha en høy nok temperatur inne til at det er helseforsvarlig å bo der. Vi vet også at køene til alle frivillige organisasjoner som deler ut mat, har vokst gjennom dyrtiden, og de har ikke gått ned, med unntak av de stedene der de faktisk har måttet legge ned utdelingen fordi de ikke har nok midler til å gjennomføre det.

I dette budsjettet blir det også dyrere å være syk, for man øker egenandelstaket mer enn prisveksten. Det er ingenting til en stor tannhelsereform – det blir hjemmealenefest for Karius og Baktus, kan man kanskje si – og det er altfor lite til å få ned forskjellene. De som har lavest inntekt i Norge, trenger rett og slett mer penger i hendene, og det er ingenting her på sosialstøtten, minsteytelsene, som kunne gjort noe med det.

Sist, men ikke minst: Kommuneøkonomien er ekstremt viktig. Jeg vet at finansministeren også er blant dem som er engasjert i kommuneøkonomien, og jeg tror at forskjellen på å være finansminister i Norge og det å være rådmann eller ordfører eller lokalt folkevalgt i Norge er enormt stor. Beskjedene som Rødt har fått fra våre folkevalgte, er at det er smalhans over hele fjøla. Det er eldreomsorg, det er barnehager som ikke har det de trenger. Selv om det er milliarder på bordet her, er milliarder altfor lite når vi vet at kommunene mangler ti milliarder for å få budsjettene til å gå rundt.

Dette budsjettet ville vært den siste sjansen for regjeringen til virkelig å levere på valgloftene sine, og Rødt mener at det som mangler her, er en langtidsplan for velferden og tiltak som faktisk får ned forskjellene – i tide til at det har noe å si for spesielt de barn og unge som vokser opp i dag.

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [11:13:04]: Jeg takker for kommentaren. Jeg er veldig glad for at Rødt gleder seg over det skattegrepet vi gjør nå med å øke frikortgrensen til 100 000 kr. Vi håper det vil ha en dobbel effekt: for det første at det gir skattelettelse her og nå, men også at det stimulerer til arbeid for unge folk. Det er også bra for næringsliv og kommuner og andre å kunne ha unge folk som bidrar inn. Jeg vil også tippe at Rødt synes det er bra, det grepet vi gjør med å fjerne inntektsskatt på inntekter under 200 000 kr, som også har en veldig klar sosial profil. Fra 2021 til i dag er det da ca. 10 000 kr – litt mer enn det – i lavere skatt.

Vi i regjeringen har – sammen med SV, og også i tidligere runder med Rødt – vært opptatt av det med bostøtte, så vi har styrket bostøtten i denne perioden og også gjort ekstra tiltak på det. Vi har også endret hvordan vi beregner barnetrygd for sosialhjelpsmottakere, og vi har gjort tiltak for dem som er arbeidsledige, ved å tilføre såkalte feriepengene. Vi har gjort veldig mange tiltak for å treffe den gruppen.

Noe av det viktigste vi gjør i dette budsjettet, er det vi gjør med tanke på jobb, for vi legger inn en ganske kraftig satsing på arbeidsmarkedstiltak og – som jeg nevnte i talen – ca. 5 800 flere plasser. Det aller viktigste svaret på fattigdomsfellen er at alle får brukt sine evner, og at vi klarer å få mange av dem som er akkurat i grenselandet for arbeidslivet, inn i arbeid, for vi trenger alles innsats. Så vi har gjort mange løfter for å hjelpe dem som sliter mest økonomisk, men vi har ikke gitt opp at mange av dem som sliter mest økonomisk, også kan bli en del av arbeidsstyrken, for vi trenger de folkene. De er en del av laget.

På skatteopplegget har vi også vært opptatt av pensjonister med lav inntekt. Derfor gjorde vi i revidert nasjonalbudsjett i fjor et ekstra skattelettelse direkte rettet

mot pensjonister med lav pensjon, slik at de i snitt fikk ca. 3 400 kr lavere skatt.

Skatteopplegget er altså veldig sosialt, og vi gjør en del målrettede tiltak for å få mange av dem som er utenfor arbeidslivet, inn i arbeidslivet.

Marie Sneve Martinussen (R) [11:15:09]: Det er helt åpenbart slik at etter åtte år med en borgerlig regjering som både ga skattegaver til de aller rikeste og kuttet i sosiale ytelser, har det vært et vanvittig opprydningsarbeid for denne regjeringen. Samtidig har vi også vært gjennom internasjonale kriser som har gått rett inn i lommeboka til folk. Slik sett kunne man sagt at ja, det hadde vært verre med høyresiden, så da må Rødt være fornøyd med dagens regjering, men så enkelt er det ikke. Uavhengig av hva som gjør at folk har fått dårligere råd, har man for en medianfamilie – en midt på treet-familie – i Norge ikke hatt inntektsvekst på ti år. For dem som ligger lenger ned på skalaen, har man dårligere råd, og for dem som ligger helt nederst, merkes det liksom i livet, i livsmulighetene og i framtidshåpet.

Selv om de tingene som har gjort at man har havnet der, ikke er regjeringens skyld, er det regjeringen som hver dag sitter på makten og muligheten til å gjøre noe med det. Rødt har mange forslag som oppfyller de målene som finansministeren her snakker om. For eksempel kunne man økt fribeløpet for de uføre for å få flere i jobb og for å gjøre det lettere å jobbe. Det ville økt effekten man har med frikortgrensen. For å kutte i skattene til folk kunne man tatt hardere i. Selv om jeg i regnekrangelen mellom finansministeren og Fremskrittspartiet ikke skal kåre noen vinner, har man et poeng om at dette utgjør 16 kr i måneden for en bussjåfør i Norge. Det er egentlig vekslere når det er snakk om et inntektskattesystem der man kan flytte – og der regjeringen også i tidligere budsjetter har flyttet – mye mer fra ett år til et annet. Der kunne man ha skrudd på volumknappen uten at det hadde vært noe problem.

Jeg håper regjeringen ser at det er rom for å gjøre mer for at folk skal få en bedre hverdag og sitte igjen med mer på slutten av måneden, etter at alle utgiftene er betalt, for det er det som har noe å si.

Sveinung Rotevatn (V) [11:17:17]: Eg hørde at finansministeren på NRK i dag tidleg fortalte at han hadde drøymt at han hadde vore på rodeo, og at det å dra til Stortinget i dag var litt som å dra til ein politisk rodeo. På rodeo møter ein gjerne ein okse som ein forsøker å få litt kontroll på. Om vi no seier at den oxen er norsk økonomi, så har rytteren, i form av finansministeren, forsøkt å få kontroll på oxen. Han vart kasta av ganske omgåande og har sidan hange og slunge i taumane, vorte drege rundt i sagmuggen og forsøkt å vise publikum at han har full kontroll og veit kvar vi er på veg.

No har det gått ei tid sidan denne regjeringa tiltredde, og det byrjar å meisle seg ut eit tydeleg bilde av kvar ein ønskjer å dra i skattepolitikken. For næringslivet kan vi no summere at vi har sett ein auke i skattetrykket på 35 mrd. kr, og det vert sementert med dette budsjettet. Ein sleng ein gründerfiendtleg exitskatt på toppen av det heile og er forbausa over at det er kapitalflukt frå Noreg.

På klimaområdet er dette budsjettet, meiner eg, oppsiktsvekkjande lesing. Regjeringa skriv svart på kvitt at dei ikkje kjem til å nå klimamålet for 2030, dei kjem ikkje halvvegs eingong. Dei kjem heller ikkje til å nå klimamålet for 2030 i 2040. Kva gjer dei med det i budsjettet for neste år? Jo, dei kuttar i Enova, dei gjer det billegare å fly, og det skal verte billegare bensin. Ein held fram i den retninga ein har gått heilt sidan finansministeren la fram sitt første budsjett, som han frakta på lasteplanet på den dieseldrivne pickup-trucken sin. Retninga er tydeleg, men det går i feil retning.

Ei av dei største endringane i dette budsjettet er den enorme auken i helserelaterte trygdeytningar, og særleg i sjukefråværet. Dei årlege utgiftene har auka med 17,6 mrd. kr i året, justert for prisveksten – 14,6 pst. opp neste år aleine. Finansministeren er tilsynelatande totalt ubekymra over dette, og det gjeld også resten av regjeringa. Det ein no ser i budsjettet, er at det høge sjukefråværet er i ferd med å forplante seg over i arbeidsavklaringspengar, og det kjem til å ende i uføretrygd for veldig mange. Ein driv folk ut i varig utanforskap og vil ikkje ta tak i dei ordningane som ligg der, som dessverre held folk utanfor arbeid.

Det som er oppsiktsvekkjande, er ikkje at ein i eit budsjett aukar oljepengebruken kraftig, for i sum har regjeringa auka oljepengebruken med 43 pst. medan ho har sete. Det er ikkje overraskande at det finst pengar til mange ulike tiltak – i alle fall ikkje i eit valår. Det som er overraskande, er at ein er så ubekymra over nokre av dei store negative trendane: at vi ikkje lykkast i klimapolitikken, at utanforskapet vert større og større, at ein i næringslivet ser at ein kapitalflukt ut av landet kjem til å fortsetje, og at investeringsviljen er liten utanfor olje og gass. Er finansministeren i det heile ikkje bekymra for dette?

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [11:20:28]: Senterparti–Arbeiderparti-regjeringa har lagt en helt konkret plan for å få norske klimagassutslipp ned. Den følger vi, men vi gjør det på en helt annen måte enn det Venstre, Fremskrittspartiet og Høyre gjorde, for vi har en sosial profil. Vi synes det blir feil hvis det er de som har lavest inntekter, som skal ta den største regningen. Vi har lagt fram en klimastatus og -plan. Vi gjennomfører det og kommer til å få norske klimagassutslipp ned,

men vi ønsker ikke å sende regningen til dem som sitter med minst fra før. Der har Venstre og Fremskrittspartiet en litt annen tilnærming når de styrer sammen.

Så til det oksebildet som Sveinung Rotevatn velger å bruke: Det som er poenget nå, er at hvis man ser på norsk økonomi, hva er det som faktisk skjer? Jo, det er 145 000 flere i jobb nå enn høsten 2021. Det er veldig, veldig bra. Hva var den store bekymringen i 2022, da prisveksten gikk opp, da renten gikk opp? Det var at ledigheten skulle gå opp. Hovedmålet for Senterpartiet og Arbeiderpartiet da var at vi skulle komme oss raskest mulig ned, få prisveksten ned og holde ledigheten lav – og nå er vi der. Nå er prisveksten på vei ned, nå er ledigheten lav, i 2024 får vi reallønnsvekst, og vi får det også i 2025 – og vi har gjort det mye raskere enn det nesten alle økonomer fryktet høsten 2022.

Så det er en gledens dag i Stortinget når vi nå kan si at vi har høyere investering i norske fastlandsbedrifter, det er flere i jobb, det er igjen reallønnsvekst, og vi er på vei ut av den perioden som har vært så røff for så mange. Det passer kanskje ikke helt inn i Venstre, Høyre og Fremskrittspartiets retorikk, men det er det som er fakta, og det er bra for folk. Vi har også en skatteprofil som gjør at de som har lave og middels inntekter, får enda lavere skatt, og det er jeg glad for.

Vi skal diskutere i valgkamp, vi skal diskutere framover, men det er ingen tvil om at det er ganske store politiske forskjeller mellom en Venstre–Fremskrittsparti-regjering og en Senterparti–Arbeiderparti-regjering.

Sveinung Rotevatn (V) [11:22:28]: Eg trur ikkje vi får ei Venstre–Framstegsparti-regjering med det fyrste, men det kan iallfall vere at vi får eit regjeringsskifte, og det trur eg mange skulle ønskje seg.

Det er heilt rett at regjeringa har lagt fram det dei kallar ein klimaplan i dette budsjettet – eller gravlagt ein klimaplan i dette budsjettet, som eg heller vil kalle det. Der ligg det heilt konkrete tiltak for korleis ein skal nå måla for 2030. Kva er det? Det er kvotekjøp. Det er det som står der. Dette er tilbake til framtida. Dette er heilt i tråd med det Trygve Slagsvold Vedum, Jonas Gahr Støre og dei andre dreiv med sist dei var i regjering. Kvotekjøp er klimapolitikken.

Eg vil også seie at i ei tid der det lek som ein sil frå statsbudsjettet før det vert lagt fram, bør det vere eit minstemål at ein iallfall til ein viss grad er reieleg i det som vert leke. Når vi fyrst snakkar om klima og miljø: Regjeringa har vore ute og sagt at det no kjem ei stor natursatsing – no kjem natursatsinga. 100 mill. kr varsla dei. Kva er realiteten? Dei kuttar ein halv milliard i skogvern budsjettet. Dei legg ned Natursats-ordninga. At ein er ute og lèt som at det her kjem ei satsing, når realiteten er det stikk motsette, bør mane til ettertanke både i re-

gjeringa og hos dei som omtalar budsjettlekkasjane frå regjeringa.

Det vert snakka om 145 000 fleire i jobb. Det er sjølv-sagt flott, men det er ikkje sjokkerande all den tid det har vore ei stor folketalsauke sidan den gongen, bl.a. når det gjeld flyktningar. Spørsmålet er kor mange fleire som er på trygd, kor mange fleire som er på sjukeløn, kor mange fleire som er på arbeidsavklaringspengar og på uføretrygd. Jo, det er ganske mange fleire, med store utgifter knytte til seg, men mest problematisk av alt er at det er menneskeskjebnar, folk som endar i varig utanforskap.

Finansministeren starta dagen med å snakke om ro-deo. Då han heldt tale her, viste han til Landslova, ein veldig interessant passasje frå Landslova som handlar om ein hest som sette seg fast på djupt vatn og måtte dragast ut med folkemakt. Det var umogleg ikkje å tenkje på finansministeren idet han fortalde den anekdoten.

Lan Marie Nguyen Berg (MDG) [11:24:48]: Dette er det siste budsjettet fra denne regjeringen, og fasiten er at Arbeiderpartiet og Senterpartiet svikter fullstendig når det gjelder klima og natur. Regjeringen sier at de ønsker å prioritere trygghet og rettferdighet i dette budsjettet, men vi kan ikke skape varig velferd uten å legge naturens tålegrenser til grunn.

Med vedtatt politikk når ikke regjeringen klimapliktelsene sine før etter 2040. I dag avlyser også regjeringen omstillingsmålet, og nå sier regjeringen igjen at også de er nødt til å kjøpe kvoter for å klare å kutte de utslippene vi har forpliktet oss til. Dette er et løftebrudd. Regjeringen endret aldri kurs i klimapolitikken. Klima og natur har aldri vært rammen for regjeringens politikk.

Regjeringen kutter 450 mill. kr til skogvern. Det betyr en rasering av de gamle, artsrike naturskogene våre. Innholdet i regjeringens lekkasjer om naturmeldingen kan i beste fall finansiere en middels stor norsk rundkjøring.

Istedenfor å gjøre det billigere å leve miljøvennlig gjør regjeringen det billigere å forurense. Regjeringen kutter i flyavgiftene og i avgiftene for å kjøre fossilbil. I sommer kostet f.eks. en tur til Syden ca. 200 kr, mens det kan koste 4 000 kr å ta tog fra Trondheim til Oslo. Det er en økning på 0,1 pst. til jernbaneformål i dette budsjettet, mens det er en økning på 8,9 pst. til veiformål. Hva er da vitsen med økt pendlerfradrag når togpendlerne står igjen på perrongen?

Det regjeringen gjør når det gjelder internasjonal solidaritet, er rett og slett skammelig. Verden står i brann. Rekordmange flykter, og hundrevis av millioner av mennesker lever i akutt fattigdom og trenger hjelp.

Regjeringens svar er å ikke nå bistandsprosenten – i år igjen. Det har de latt være å gjøre hvert eneste år i denne perioden. Det er smålig. Vi tjener store summer som følge av krigen i Ukraina, men vi er blitt for rike til å gi én krone per hundrelapp vi tjener, til dem som er fattigst i verden. Vi henger også langt etter våre naboland i vår støtte til Ukraina.

Regjeringen kutter i tillegg i antall kvoteflyktninger, fra 1 000, som bare er halvparten av det FN mener at vi skal ta imot, til 200. Jeg lurer på, finansminister: Når var sist Norge tok imot 200 kvoteflyktninger?

Til sist lurer jeg på om finansministeren har fortrengt en litt pinlig sak som han deltok i i sommer, der han ba folk om å kose seg litt for å kunne få litt flere barn. Avgiftene prisjusteres, men det gjør ikke kontantstøtten eller engangsstøtten som gjør det enklere for f.eks. studenter å få barn. For dem blir faktisk dette flere barnprosjektet litt dyrere. Hva er planen her?

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [11:28:02]: Jeg er fortsatt for at folk skal få flere barn, men det er jo frivillig. Det var det jeg sa da også. Jeg fikk mye kritikk for å ha som ambisjon, sammen med barne- og familieministeren, at det er bra for Norge at en får barn, men jeg mener det er lurt, hvis man skal ha framtidstro. Vi har da også gjort veldig mye for barn, ikke minst gratis SFO, billigere barnehage og høyere barnetrygd. Vi har også endret fødselspermisjonsordningen, slik at den blir bedre, mer fleksibel og lengre. Så det er veldig mange målrettede og gode tiltak for barn.

Midt inni representantens innlegg sa hun at det Norge gjør, er skammelig. Det synes jeg er et veldig hardt ord, for hva er det Norge gjør? Vi har et bistandsbudsjett på 52,9 mrd. kr – et stort og kraftfullt bistandsbudsjett – og vi har økt det de siste årene. Norge gikk også foran når det gjaldt støtten til Ukraina og det å gjennomføre en flerårig plan, som vi har gitt navnet Nansen-programmet, nettopp fordi det skulle være langsiktig. Vi utvider det også i forbindelse med dette statsbudsjettet. Vi mener det er viktig at Norge stiller opp, spesielt når et annet naboland i Europa er i krig.

Senterpartiet, Arbeiderpartiet og Miljøpartiet De Grønne har ulikt syn på f.eks. bil. Jeg så senest i går at Miljøpartiet De Grønnes nestleder gikk ut med at de ville gå til valg på å innføre nye avgifter på elbiler: moms på elbil. I tillegg skulle en skru opp avgiftene på andre biler ekstra mye. Senterpartiet og Arbeiderpartiet har vært opptatt av at det skal være rimelig å få seg en vanlig familie-elbil. Derfor har vi også sagt nei til ekstra toll på import av biler fra Kina til Norge, for vi er opptatt av å holde kostnadene nede for folk og mener at bil er en viktig del av løsningen i Norge. Når vi nå ser at elbilandelen er så høy, er det ikke noe problem at folk kjører bil – det er

bare bra. Det gir folk frihet. I store deler av landet er ikke jernbanen et alternativ, og derfor vil vi, når vi skal utvikle hele Norge, ha en offensiv samferdselspolitikk, der vi også bygger trygge veier og jernbane, og trygge havner langs kysten.

Lan Marie Nguyen Berg (MDG) [11:30:09]: Det er godt å høre at også finansministeren mener at det skal være frivillig å få flere barn. Det er jeg helt enig i, men jeg er også opptatt av at det skal være enklere for barnefamilier og ikke dyrere for folk å velge å få barn, f.eks. tidlig, slik studenter kan få.

Ja, jeg tror at Senterpartiet og Miljøpartiet De Grønne har ganske ulikt syn på hva det vil si å hjelpe vanlige folk. Vi mener at vi bør hjelpe vanlige folk også ved å gjøre det billigere å leve miljøvennlig, ikke billigere å forurense, sånn som regjeringen legger opp til. Det er ikke noe rart at verken denne regjeringen eller den forrige når klimamålene sine, når de hele tiden kompenserer økt CO₂-avgift ved å redusere veibruksavgiften og gjøre det billigere å kjøre bensinbil.

Vi står i en situasjon hvor man har vedtatt at 100 pst. av nybilsalget skal være elbiler innen 2025. Hvis man samtidig begynner å redusere så kraftig på tiltakene ved å gjøre det billigere å kjøre fossilbil, er jeg redd for at vi kommer til å fortsette å ha fossilbiler på norske veier i lang tid framover, og at man kommer lenger unna å nå klimamålene sine, som også Grønn bok nå viser. Man er mye lenger unna å nå klimamålene nå enn det man var i beregningene fra i fjor.

Regjeringen har vært ute og sagt at de ønsker å satse på naturen, at naturmeldingen skal komme med penger, sånn at vi faktisk kan begynne å ta vare på naturen og slutte å rasere den. Samtidig kutter regjeringen nå igjen 450 mill. kr til skogvern. Det synes jeg er helt uforståelig, og det må være ganske frustrerende for deres samarbeidspartner hele tiden å måtte forhandle inn det samme år etter år når det gjelder både skogvern og eienedom.

Svein Harberg overtok her presidentplassen.

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [11:32:17]: Finansministeren sa at vi som sitter i denne sal, er heldige. Det er jeg enig i.

Det brukes mye penger. Budsjettet er for første gang på over 2 000 mrd. kr, men en ser også at nesten én av fire kroner tas fra oljefondet. Det er et stort ansvar for oss som sitter her, og ikke minst for finansministeren, som legger rammene, for vi vet at etter at Stortinget er ferdige med behandlingen, kommer sannsynligvis oljepengebruken til å gå enda lenger. Det gjør det krevende for dem som skal sitte etter oss i denne salen og vedta kom-

mende budsjetter, ikke minst med tanke på hvordan både mennesker og penger skal brukes.

Mitt første syn på det er vel, som en av kommentarene i dag var, at finansministeren åpenbart ikke lengter etter rentekutt. Kristelig Folkepartis innfallsvinkel til det er nok at dette budsjettet ikke treffer godt nok for dem som sliter. Det er dessverre mange i landet som fortsatt sliter med å få betalt regningene, ikke minst på grunn av høy rente. Mange barnefamilier – de som kanskje har tatt akkurat litt høyere lån enn de i utgangspunktet burde – sliter med at renten er høy. Derfor mener vi også at regjeringa prioriterer feil.

I en tid der det er mange som sliter, burde en gjort noe med barnetrygden. En burde helst også innført fritidskortet, som Kristelig Folkeparti kjempet gjennom, og som ville gjort at flere unge kunne deltatt i fritidsaktiviteter. I dag ser vi dessverre det motsatte; det er færre som deltar. En kunne også ha gjort et løft for eldre og landets minstepensjonister, som vi vet har det tøft – og hvorfor skjermes offentlig sektor, statlig sektor, i en tid da en velger å nedprioritere næringslivet som skal skape arbeidsplassene?

En annen bekymring vi har, er kommunenes økonomi. Etter en lang tid der heldigvis flere og flere kommuner gikk ut av den såkalte ROBEK-listen, ser vi at det er flere som sliter. Jeg ser at det er et løft, og det er jeg glad for, men ifølge KS mangler en 10 mrd. kr bare i år, og derfor er vi bekymret.

Jeg er også overrasket over at regjeringa ikke satser på lærebøker. Forleggerforeningen har vist til tall der det har vært en nedgang på 20 pst. i innkjøpene, og det må en se på i Stortinget nå.

Jeg vil også si at det hviler et ekstra stort ansvar på SV. Dette er, som flere har vært inne på, dessverre et budsjett som går i motsatt retning av det en trenger på klima og ikke minst internasjonal solidaritet. Etter at Kristelig Folkeparti i åtte år klarte få en bistandsandel på over 1 pst., har altså Støre-regjeringa ikke ett år klart det. Jeg skal spare mine sterke adjektiver, og jeg tror ikke det er noen vits i å snakke til finansministeren, så jeg velger å se på statsminister Støre, som jeg vet kjemper for internasjonal solidaritet, og det er mye bra med Nansen-pakken og annet. Likevel må jeg si at jeg blir flau over å sitte i denne salen, der vi har så enorme muligheter, og se finansministeren krangle med Fremskrittspartiet om hvem som er best til å få ned antall kvoteflyktninger, som statsministeren vet veldig godt er dem som er plukket ut av FN som dem som trenger hjelp og støtte aller mest. At en da konkurrerer om å få færrest mulig, synes jeg er flaut.

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [11:35:25]: Det var bare en påpekning av at det var sånn det var. Det

var Venstre og Fremskrittspartiet som styrte politikken, og det var en helt annen politikk enn vi har nå.

Så til barn: Vi er utrolig opptatt av barnefamilier, nettopp for å gjøre det bedre for dem, og hva er det vi faktisk har gjort etter at vi overtok makten og fikk Kjersti Toppe som barne- og familieminister? Jo, vi har brukt 18 mrd. kr mer på barnesatsinger enn da Kjell Ingolf Ropstad var barne- og familieminister. Det er faktumet.

Vi har gratis kjernetid i SFO til ca. 5 mrd. kr, og vi har det vi har gjort på barnehager, til rett i underkant av 5 mrd. kr. Vi har redusert prisen fra 3 000 til 2 000 kr i hele landet – et kjempeløft – og til 1 500 kr i de kommunene som har færrest barn. Vi har økt barnetrygden med ca. 8 mrd. kr, altså en kraftfull økning av barnetrygden siden Ropstad gikk av, og vi har forbedret foreldrepengerordningen.

Det som er historien om denne regjeringen, er at det har vært en kraftfull barnesatsing på omtrent 18 mrd. kr. Det er en stor og tung politisk prioritering som Arbeiderpartiet, Senterpartiet og SV har gjort sammen, nettopp fordi vi ønsker å legge til rette for landets barnefamilier, og fordi vi har sett at barnefamiliene er blant dem som har blitt rammet hardest av høy prisstigning.

Hva er det vi kan glede oss over nå? De tiltakene videreføres, men nå er prisstigningen på vei ned, og realinntekten er på vei opp. Tiltakene for å hjelpe norske småbarnsfamilier gjennom tiden videreføres, og nå vil de igjen oppleve at de også får reallønnsvekst. Det ser mye lysere ut: Med summen av de tingene vi gjør for barnefamilier og den økonomiske utviklingen, vil norske barnefamilier gå en lysere og god tid i møte.

Ropstad bør også glede seg over det vi gjør på kirkevedlikehold og tryggheten rundt kirkefinansiering. Når en ser forslagene som kommer fra Høyre, bør han se at han har valgt feil sengepartner.

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [11:37:20]: Det er som sagt mye som er bra i budsjettet, og det brukes mye penger. Derfor vil jeg bare si at når min kritikk går spesielt til finansministeren, er det fordi veldig mye av de økningene han nettopp sto og skrøt av, er det Stortinget som har fått på plass. Jeg gir honnør til SV også, som har kjempet for økt barnetrygd. Det er vel egentlig barnehage som finansministeren har levert selv, og det er bra, men vi ønsker å prioritere annerledes. Vi ville heller hatt økt barnetrygd enn f.eks. gratis SFO eller barnehage, hatt mer målrettede ordninger der de med lavest inntekt hadde hatt f.eks. gratis barnehage eller gratis SFO, og økt barnetrygden for alle.

Likevel synes jeg det er et dårlig svar når det gjelder internasjonal solidaritet. Fra Kristelig Folkepartis side mener vi at vi har et enormt ansvar for å bidra til å gjøre

mer, og da er det mye bedre at en har en relativt hard asylpolitikk, men er villig til å ta imot flere kvoteflyktninger. Det er også derfor jeg reagerer sterkt når det liksom er konkurranse om å ta imot færrest mulig kvoteflyktninger. Da vi satt i regjering, var vi oppe i 3 000, riktig nok i noen av årene med mye lavere ankomsttall for flyktninger – og det bør ses i sammenheng, det er jeg enig i – men at en står her og skryter av at en er kommet ned i 200, det reagerer jeg på.

Når Stortinget nå skal jobbe med dette budsjettet, er det i alle fall fra Kristelig Folkepartis side viktig at vi gjør mer for dem som sliter. Internasjonalt må vi sikre en bedre internasjonal solidaritet og en tøffere kamp for å få ned klimagassutslippene, men vi må også velge å investere i framtida. Der mener jeg at vi har et større ansvar for å sikre at ungene har lærebøker, for det er for mange klasserom der det nesten ikke er lærebøker. Der må det komme en satsing. Samtidig må vi også gjøre mer for de små og større bedriftene, som vi vet er de som skaper jobbene, og det er helt avgjørende at vi klarer å inkludere enda flere i arbeid.

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [11:39:25]: Takk for at vi kan ha den typen meningsbrytninger på denne folkestyrearenaen som Stortinget er. Det er ingen selvfølge. Her bryter vi meninger, og vi møter hverandre, men vi gjør det med respekt, noen ganger også med litt glimt i øyet – sånn skal det være.

Først til dette med flyktningtall: Hva er det regjeringen, Senterpartiet og Arbeiderpartiet har vært opptatt av? Jo, det har kommet over 80 000 mennesker fra Ukraina, og de folkene skal ha en bolig, de skal få ha en jobb, de skal få opplæring, og de skal lære seg norsk. Vi må lykkes med det. Da vi overtok makten, sa vi at vi må bruke hele Norge på bosetting. Derfor er det bosatt ukrainere i nesten hver eneste norske kommune.

Det som er den store jobben for oss nå, er at vi lykkes med integreringen og får dem inn i arbeidslivet. Derfor må vi, når vi skal se på de tallene for dem vi skal ta imot framover, vite at kommunene faktisk har kapasiteten, at det er en bolig å bo i, at det er et opplæringstilbud å gå til, at det er en jobb de skal få. Hvis vi lager utenforskap, skaper vi nye problemer, nye motsetninger og større forskjeller mellom folk. Derfor tar vi de grepene vi tar i innvandringspolitikken: nettopp fordi vi ønsker å ha god integrering. Hvis en er et parti som er opptatt av små forskjeller, må en være opptatt av å lykkes med integrering. Derfor tar vi så mange grep som det vi nå tar.

Det som er det aller beste med dagens budsjett, er at vi nå ser at vi er på vei ut av en periode der prisene bare gikk opp, opp og opp. Nå er prisstigningen på vei ned. Det vi fryktet, var at det også skulle bli høy ledighet, men vi ser at ledigheten nå er lavere enn snittet på 2000-tall-

et. Beregnet ledighet for neste år er 2,2 pst. Snittet på 2000-tallet er 2,5 pst. Denne perioden vil dra ledighetsnivået ned, ikke opp. Det er klart at når folk er i arbeid på vei ut av den perioden, og når vi igjen får reallønnsvekst, vil mange oppleve at hverdagsøkonomien blir bedre. Samtidig har det vært viktig for Senterpartiet og Arbeiderpartiet at vi også gjennomfører sosiale reformer i denne perioden, og at vi tar grep for å utvikle hele Norge i denne perioden.

Det vi har gjort når det gjelder barnehager, barnevern og SFO, det vi nå gjør på arbeidsmarkedstiltak, det vi gjør for å utvikle hele Norge med ny nedskrivingsordning på studielån, bygger Norge. Visjonen til Senterpartiet og Arbeiderpartiet er at det ikke bare skal være utvikling i de aller største byene. Det skal være utvikling på de små stedene og de store stedene. Vi skal ha sterke byer, sterke bygder og et land med små forskjeller, og det er det dette budsjettet legger opp til: trygghet for folk, trygghet for landet, at vi utvikler hele Norge videre, og at

vi er på et mye lysere sted nå enn vi var i 2022. Det skal vi glede oss over.

Presidenten [11:42:19]: Kommentarrunden er dermed avsluttet.

Presidenten vil foreslå at finansministerens redegjørelse om regjeringens forslag til statsbudsjett og om nasjonalbudsjettet for 2025 legges ut for behandling i et senere møte. – Ingen innvendinger er kommet mot dette, og det anses vedtatt.

Sak n r. 2 [11:42:36]

Referat

Presidenten [11:42:37]: Det foreligger ikke noe referat.

Dermed er dagens kart ferdigbehandlet. Forlanger noen ordet før møtet heves? – Møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 11.43.

